

**¹В.І.УБЕРМАН, ²Л.А.ВАСЬКОВЕЦЬ (УКРАЇНА, ХАРКІВ)
ОПОДАТКУВАННЯ СКИДІВ ЗАБРУДНЮЮЧИХ РЕЧОВИН: ЕКОЛОГІЧНІ
ПОМИЛКИ ТА ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ**

¹УКРНДІЕП

²НТУ «ХП»

The paper considers environmental and economic problem for taxation of discharges of pollutants to Ukrainian water bodies, namely environmental errors and its economic consequences. Main causes of the errors are in extremely old act of water legislation and in disagreements with the principles and the norms of the state mechanism of regulation of pollutants discharges. The aftereffects of the errors come to light as double taxation of some pollutants and as absurdly high tax payments for usual substances.

Дослідження екологічної частини системи екологічного оподаткування скидів забруднюючих речовин (ЗР) у водні об'єкти, встановленої у ст. 245 Податкового кодексу України (ПКУ) у 2011 р., виявило принципові помилки як у побудові відповідних законодавчих норм, так і в їх змісті. Приписи ст. 245 ґрунтуються на вкрай застарілому підзаконному акті водного законодавства (ПКМУ від 11.09.1996 р. № 1100) та на нормативному документі санітарного законодавства (СанПіН № 4630-88). Перший документ наразі підлягає приведенню у відповідність до екологічного законодавства ЄС, а другий – визнано таким, що не застосовується на території України з 01.01.2017 р. Найзначнішою змістовною помилкою є неузгодженість та невідповідність вимог до оподаткування ЗР принципам та інструментам державного регулювання організованих джерел ЗР нормативами гранично допустимого скидання (ГДС). До головних екологічних помилок, зокрема, належать: 1) критерій визначення ставки податку, виходячи з екологічної небезпеки скинутих ЗР за їх ГДК, а не за ГДС; 2) обкладання податком усієї маси ЗР, що скидається, а не лише тієї частки, що номенклатурно та кількісно обумовлена водокористуванням, тобто збільшенням у порівнянні з водою, яка забирається; 3) ігнорування збільшення екологічної небезпеки при спільному скиданні декількох (суміші) ЗР, а також різних лімітуючих ознак шкідливості та класів небезпеки ЗР.

Найбільш поміченими водокористувачами наслідками змістовних помилок є т. з. «подвійне оподаткування» поширених ЗР (зокрема, сульфатів та хлоридів окремо та в складі показника мінералізації), а також невиправдано і навіть абсурдно великий обсяг екологічного податку для деяких інших ЗР (зокрема, мінералізації). При суворому дотриманні вимог ПКУ та законослухняній поведінці усіх водокористувачів екологічний податок лише за скиди мінералізації та її складників (компонентів) у 2014 р. в цілому по Україні мав становити 174226 млн. грн., тобто 34,7 % планових доходів державного бюджету України 2015 р. Така надмірна сума справляє хибну уяву про майже безмежні бюджетні резерви екологічного оподаткування. Насправді ж, величезний потенціал зазначеного податку за скид лише трьох ЗР свідчить про методологічно помилковий підхід до оподаткування скидів ЗР. З іншого боку, відсутність належної реакції водокористувачів на такі помилки пояснюється подальшим перекладенням ними надмірно сплаченого екологічного податку на витрати основної діяльності (тобто на вартість продукції, робіт та послуг). Виявлено, що безпосередні (наукові та організаційна) причини помилок та подвійного оподаткування ЗР коріняться в екологічних документах, на які спирається ПКУ. Шляхами швидкого підвищення дієвості екологічного оподаткування, усунення подвійного та з великого оподаткування деяких ЗР є наступні зміни у структурі «Переліку забруднюючих речовин, скидання яких нормується» (затв. ПКМУ від 11 вересня 1996 р. № 1100). Назву Списку А слід змінити на таку: «Забруднюючі речовини та показники речовинного складу зворотної води, що нормуються у всіх випадках скидання зворотних вод». Список А треба структурувати за категоріями ЗР: 1) забруднюючі речовини та групи забруднюючих речовин (яка включає, зокрема, сульфати та хлориди); 2) токсичні речовини у стічній воді; 3) забруднюючі речовини, що внесені місцевими природоохоронними органами зі списків Б та В; 4) сумарні показники речовинного складу зворотної води (яка включає, зокрема, мінералізацію води). Крім того, треба виправити у п. 245.3 ПКУ наслідки грубої помилки стосовно застосування ставки податку за найменшою величиною ГДК до речовин, на які «не встановлено» ГДК, без розрізнення причин не встановлення.